

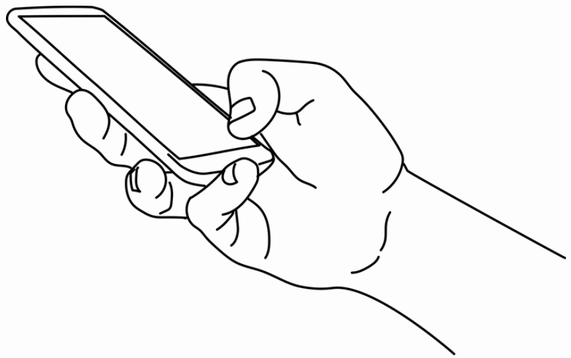
Fediverse Innovatie-talk

Inhoud



- Waarom een talk over de fediverse?
- Wat is de fediverse?
- Hoe is de fediverse ontstaan?
- Wie gebruikt de fediverse in Nederland?
- Waarom is de fediverse interessant voor publieke media en gebruikers?
- Wat zijn toekomstverwachtingen?
- Hoe kan je als maker de fediverse verkennen?

Introductie



In dit verslag bundelt NPO Innovatie de belangrijkste highlights van gebruikersonderzoek rondom en inzichten uit de fediverse talk die plaats vond op donderdag 20 april 2023.

“Het is niet de vraag óf, maar wanneer publieke organisaties verplicht worden te vertrekken bij de big-tech en terugkeren naar het federatieve internet, waar je zelf je gegevens beheert”, zijn de alarmerende woorden van Marleen Stikker van De Waag.

Fediwaaat?

Van de aanwezigen had de meerderheid nog niet gehoord van de fediverse. Slechts 5 van de 57 weten de weg in de fediverse.

"Wij als makers staan op dit moment in het middelpunt van heel veel bewegingen. De ontwikkeling van de fediverse gaat veel verschil maken en uiteindelijk zal dit ook gaan samenvallen, alleen weten we nog niet precies op welke manier", vertelt presentator Bart-Jan Cune.



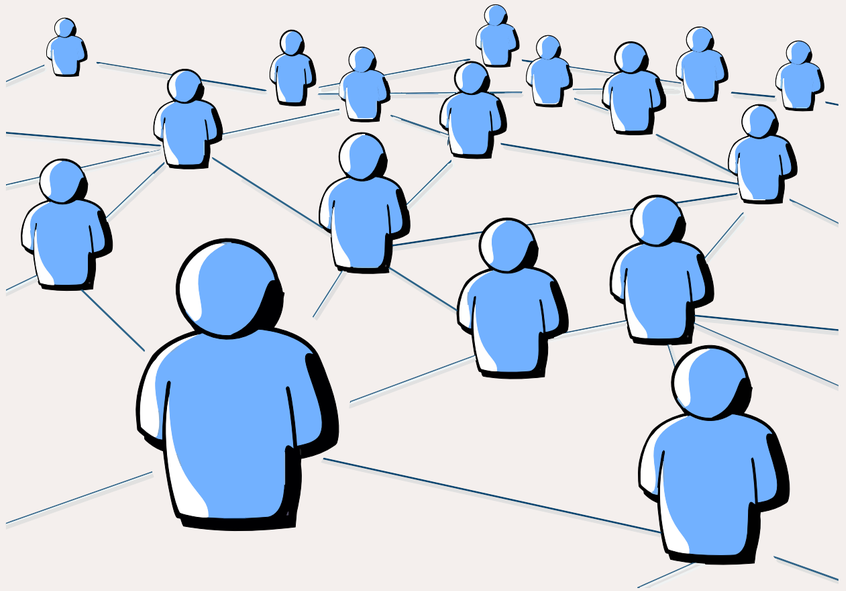
POLL

Wat is de fediverse?



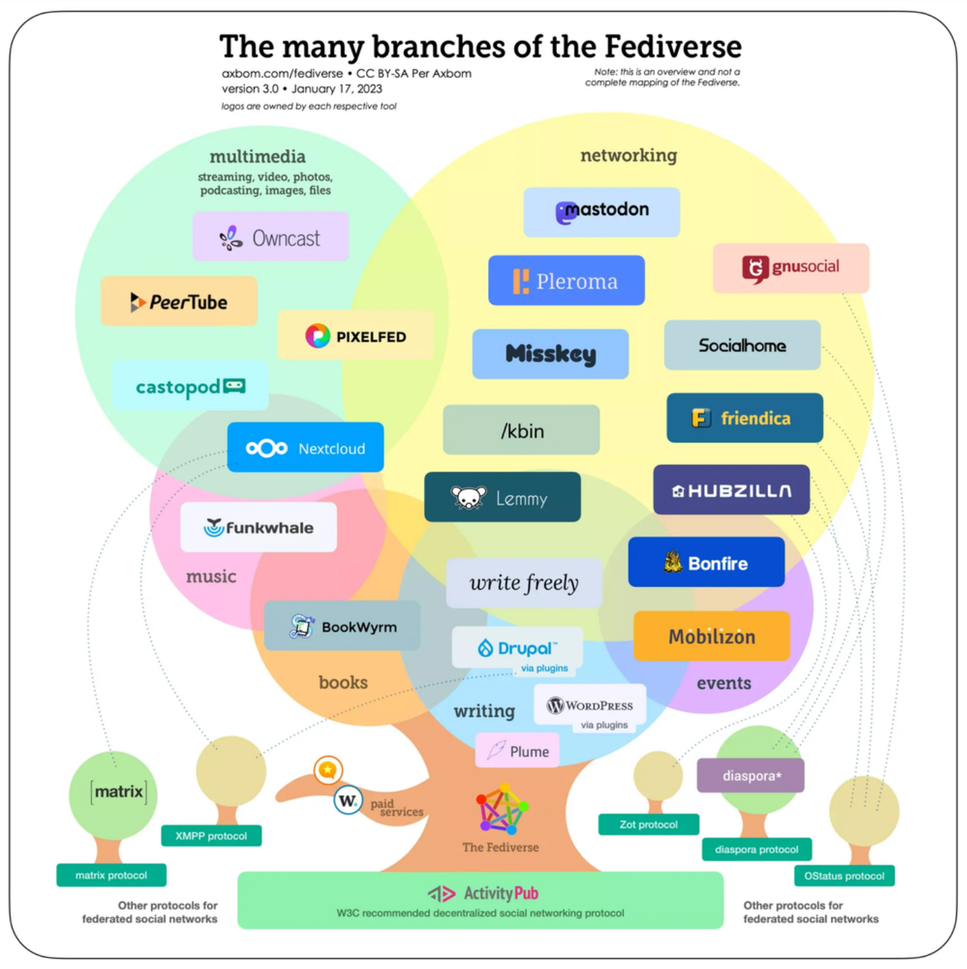
Beeld: NewAtlas

- De fediverse is een samengesteld woord van 'federatie' en 'universe'.
- De fediverse is een **verzamelnaam van sociale netwerken** die onderling met elkaar zijn verbonden. Deze netwerken werken op **open software** met **oneindig veel servers** over de hele wereld. Iedereen kan een server oprichten en zijn eigen regels daarvoor opstellen. Dit houdt in dat de macht niet in handen van een kleine groep mensen ligt, maar dat **iedereen mede verantwoordelijk** is voor de online gemeenschap.
- Om er voor te zorgen dat de netwerken onderling contact kunnen hebben, werken ze met een zogeheten protocol. Het **protocol** dat in de fediverse het meeste wordt gebruikt is **ActivityPub**.



ActivityPub

WAT IS DE FEDIVERSE?



Verschillende toepassingen binnen de fediverse:

- sociaal / netwerken
- multimedia
- muziek
- boeken
- schrijven
- events

VISUALISATIE VAN DE FEDIVERSE

Beeld: Axbom

> "Het internet is succesvol omdat het federatief is."
> - Marleen Stikker - De Waag

Het ontstaan van de fediverse:

- De federatieve structuur is eigenlijk **inherent aan het internet**, alleen zijn we dit grotendeels **kwijtgeraakt**. Big tech partijen grepen steeds meer macht, daarom hadden ze **geen belang** bij een federatief internet.
- Sinds **Elon Musk** Twitter heeft overgenomen beleeft het federatieve internet echt een **doorbraak**. Mensen wilden weg bij Twitter, Meta en big tech in het algemeen en gingen **opzoek naar alternatieven**.
- In november en begin december 2022 **piekte** het aantal actieve gebruikers op **Mastodon** flink.
- Door de toename van gebruikers op Mastodon is te zien dat het **federatieve internet voor nu het antwoord** is op het feit dat mensen weg willen bij big tech partijen.

Marleen Stikker - De Waag

HOE IS DE FEDIVERSE ONTSTAAN?

Wie gebruikt de fediverse?

In Nederland

Wie zijn de Fedizens in Nederland? Beperkt tot: Mastodon.

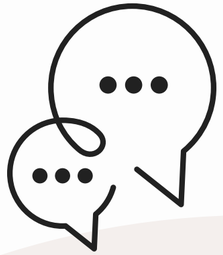
- **Kenmerken Mastodon gebruikers:** hoogopgeleid, komen uit grote steden, mannelijk, voornamelijk dertigers, beperkte diversiteit, voornamelijk links-progressief georiënteerd.
- **Geen grote groep**: 12% van Nederlanders (15+) is bekend met Mastodon, van die groep is 2% gebruiker en een kwart van deze gebruikers, gebruikt Mastodon elke dag.
- Mastodon-gebruikers zijn veelal (ex-)twitteraars, ICT'ers of werkzaam in het onderwijs en de overheid.
- Ook is er **veel expertise en kennisdeling** aanwezig op het platform Mastodon.
- Mensen zijn over het algemeen goed geïnformeerd en **early adapters**.



Hans Hoekstra - Newcom

Hoe hebben mensen Mastodon gevonden?

- Voornamelijk via **Twitter**, mensen die in de stroom mee zijn gegaan.
  - Bij Twitter was de **negatieve sfeer een pushfactor** om naar Mastodon te gaan. Twitter wordt vaak toch beetje gezien als het afvoerputje en bij **Mastodon kan je veel meer een redelijk gesprek voeren** met anderen. Daar ziet men ook een **kans voor de NPO**.
    - Reactie van Marleen Stikker: "Het gaat om meer dan alleen de sfeer. Het is een fundamenteel **probleem** dat dialoog en conversatie tussen mensen in handen is van een **private partij die bepaalt wat wel en niet kan** en die manipulatie en desinformatie toestaat."
- Ook **ICT'ers** die het federatieve internet en eigen server bouwen/beheren interessant vinden.



Werkt Mastodon met een verdienmodel?

Douwe Schmidt: "Mastodon is opensource en werkt op een het protocol Activitypub, ze krijgen op verschillende manieren **financiëring, onder andere van NLNet Foundation**."

Mastodon heeft een **verdienmodel dat gebaseerd is op donaties** en optionele betaalde functies. Deze inkomsten worden voornamelijk gebruikt om de infrastructuur te onderhouden en om nieuwe functies te ontwikkelen.

- Mastodon heeft verschillende sponsoren en gebruikers kunnen via Patreon vrijwillig een maandelijkse donatie geven.
- De betaalde functies op mastodon zijn bijvoorbeeld hostingdiensten voor bedrijven en organisaties die een eigen Mastodon-server willen opzetten.

Douwe Schmidt - Gemeente Amsterdam

Waarom is de fediverse interessant?

Voor publieke media

Waarom moeten we overgaan naar de fediverse?

- "Zeker voor de publieke omroep en mensen die vanuit **publieke waarden** en middelen worden gefinanciërd is het heel erg raar dat je meewerkt aan de waardevermeerdering van private partijen", volgens Marleen Stikker mag dat ook eigenlijk niet van de Mediawet.
- Om de publieke waarde centraal zetten in de platformen die je gebruikt, moet je **weg bij de centrale platformen.**

Marleen Stikker - De Waag

> "Reclame maken dat je via Facebook of Instagram te volgen bent is eigenlijk hetzelfde als een blikje Coca Cola in beeld brengen."
> - Marleen Stikker - De Waag

> "Pak de controle van sociale media terug en ook wat betreft de moderatie, neem daar je verantwoordelijkheid."
> Vincent Traag - CWTS Leiden University

Uit gebruikersonderzoek blijkt dat de Fedizens een **match met de Publieke Omroepen/NPO** en Mastodon zien. Veel Fedizens vinden publieke waarden erg belangrijk en het platform leent zich goed voor onderzoek, diepgang en kennisdeling.

Hans Hoekstra - Newcom

WAAROM IS DE FEDIVERSE INTERESSANT?

Handige link: Conferentie publicspaces

Vincent Traag tegen de publieke omroep: "**neem je verantwoordelijkheid en stap in de fediverse".**

Vincent Traag legt de verschillen tussen Twitter en Mastodon uit op basis van de wetenschap:

- "Bij Twitter en Mastodon is er een **groot verschil in hoe het gesprek plaatsvindt**. Bij Twitter zijn de gesprekken niet altijd zo beschaafd, dit is bij Mastodon een stuk beschaafder en ook rustiger.
- Bij Mastodon is er in principe geen algoritme. De **berichten zijn puur chronologisch**.
- Mastodon blijft een Twitterachtige versie, zo heb je kleine berichten (microblogging), maar over de grote lijnen is **Mastodon wel wat genuanceerder dan Twitter**."





Vincent Traag - CWTS, Leiden University

WAAROM IS DE FEDIVERSE INTERESSANT?

Beeld: Wikipedia

De gemeente Amsterdam is ervan overtuigd geraakt dat het binnen hun digitale strategie past om **zelf de baas te zijn over hun eigen data** en dat ze zelf ook de baas zijn over de communicatie die ze met de inwoners van de stad hebben. Om deze reden hebben ze een **eigen Mastodon-server** opgericht. Daarop delen ze voornamelijk **nieuws** over de stad.

"Op een website is het soms heel lastig om jezelf vindbaar te maken. Op Mastodon maakt het niet uit bij welke server je zit, want **iedereen kan je vinden**. Zelfs als je geen account hebt kan je alle berichten lezen", vertelt Douwe Schmidt.

- Alle servers kunnen met elkaar praten (hetzelfde als email).
- Op Twitter kom je in de "kroeg" van Elon Musk die alles voor je heeft opgelost, maar je bent niet zelf de baas.
- Op Mastodon kan je een borrel in een bestaande "kroeg" hosten, maar dan moet je dat wel in goed overleg doen. Daarnaast kan je op Mastodon ook de totale controle pakken door je eigen omgeving (server) te maken die kan fungeren als je eigen "kroeg".

Douwe Schmidt - Gemeente Amsterdam

WAAROM IS DE FEDIVERSE INTERESSANT?

Handige link: Gemeente Amsterdam op Mastodon

Waar zitten kansen?

De gemeente Amsterdam zit al op Mastodon:

- Ze hebben een eigen server gemaakt. Op deze server zijn momenteel 4 actieve gebruikers. Alleen dat klopt eigenlijk niet helemaal, omdat deze server **met alle andere servers in de fediverse is verbonden.** Op deze servers zijn in totaal zo'n 10 miljoen gebruikers actief.
  - Al deze gebruikers kunnen de server van de gemeente Amsterdam bezoeken en bekijken.
  - Daarnaast kan de gemeente ook zelf bepalen wie ze wel of niet toelaten.

Wat doen ze op Mastodon?

- **Communicatie onderhouden** met de burgers.
- **Nieuws delen** over wat er gebeurt in de stad.



Douwe Schmidt - Gemeente Amsterdam

WAAR ZITTEN KANSEN?

Handige links: PublicSpaces, PeerTube Beeld en Geluid

Remko den Boef heeft de afgelopen weken onderzoek gedaan naar Mastodon:

- "Het viel me niet mee, omdat je best wel wat **technische kennis nodig** hebt om het goed te begrijpen. Je moet eerst een **server kiezen** voordat je aan de slag kunt gaan en dan kom je best wel in een lege ruimte terecht. Het duurde wel echt even voordat ik er een beetje in kwam", vertelt hij.
- Ook merkte Remko den Boef dat het aantal dagelijkse gebruikers nog beperkt is. Je kan dit echt **nog niet vergelijken met Facebook, Twitter of Instagram**.

Wel heeft Remko al ideeën over wat hij op Mastodon zou willen doen:

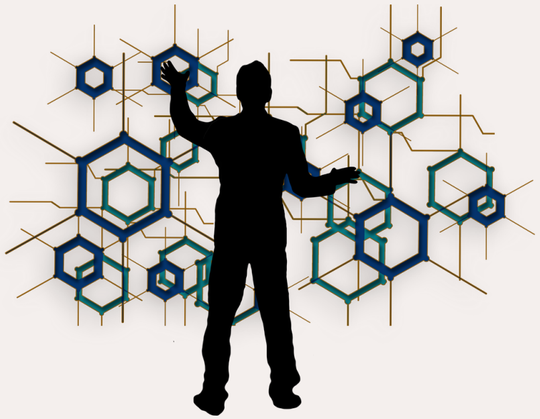
- Als eerste geeft hij aan dat hij zich goed kan voorstellen dat de KRO-NCRV **een eigen server** zal gaan bouwen. Daar voegt hij aan toe dat ze niet alleen content willen gaan zenden, maar dat ze op het platform juist graag **goed contact willen leggen** met hun kijkers en volgers.
- Ook denken ze na of Mastodon een interessante plek kan zijn om **na een tv-programma in gesprek te gaan** over de onderwerpen.
- Mastodon is volgens hem ook vooral interessant voor **onderzoeksjournalistieke programma's.**

Remco den Boef - Programmamaker KRO-NCRV

WAAR ZITTEN KANSEN?

Actief zijn op Mastodon vraagt wel andere dingen dan actief zijn op centrale platformen:

- Volgens Remko den boef is het belangrijk dat je **interesse in nieuwe media** hebt en dat je verantwoordelijkheid voelt.
- Het draaien van een Mastodon server is volgens hem niet zo ingewikkeld: "het is **makkelijker dan e-mail**".
- Het grootste verschil volgens Remko den Boef: "het is wel nog even **wennen voor de Sociale Media teams**, op Mastodon heb je wat **meer handwerk** met betrekking tot het klaarzetten van content. Dit is bij de centrale platformen allemaal al opgelost en makkelijk in gebruik."
- Daarnaast voegt hij nog toe dat je bij Mastodon, in tegenstelling tot de centrale platformen, wel **meer creativiteit** nodig hebt in het maken van een post: "dat maakt het juist ook leuker en bovendien krijgen wij op Mastodon veel **positieve reacties**".



Remco den Boef - Programmamaker KRO-NCRV

WAAR ZITTEN KANSEN?

Wat kunnen de publieke omroepen en programmamakers met Mastodon?

- De hele fediverse is open, iedereen kan er dingen ontwikkelen, bouwen, maken en voorstellen. **Het werkt dus flexibeler** dan centrale platformen.
- "Ik vind sowieso dat het goed is dat het aansluit bij de publieke waarden en er is geen reclame. Ook is het fijn dat je een **eigen gemeenschap** kan bouwen met **eigen voorwaarden**", vindt Remko de Boef.

Zou je kunnen stellen dat de kwaliteit van data beter geborgd wordt in de fediverse?

- "In zeker zin wel omdat je makkelijker **weet welke server door wie wordt gemodereerd**, maar tegelijkertijd kan wel iedereen een server maken en dan heb je weer een stukje fediverse erbij", antwoordt Vincent Traag.



Vincent Traag - CWTS, Leiden University

"Misschien tijd om als omroepen zelf te investeren in de publieke infrastructuur? Maatschappelijke taak enzo🙂"
-Björn

"Gave inspiratie, thanks voor deze demo!"
-Danny



"Heel interessant. Er is dus geen algoritme op het fediverse... of wel?🤔"
-Emma

"Wat mij tot nu toe weerhoudt van Mastodon is dat ik juist graag in de BBB bubbel blijf en niet in de maatschappelijk geëngageerde, goed geïnformeerde meerderheid. Juist bij de BBB zit zo'n grote taak voor de Publieke Omroep. Mensen die Mastodon al vinden, vinden ook vaak wel feitelijk nieuws..."
-Astrid

KIJKJE IN DE CHAT

Wat zijn toekomstverwachtingen?

- Het interessante aan de fediverse is dat het in **veel domeinen terug te vinden** is.
- De grote vraag is nu **hoe snel de fediverse toegankelijk wordt voor gebruikers**.
  - Marleen Stikker: "Dit is al veel verder dan ik had verwacht."
- "Wij makers staan in het middelpunt van veel bewegingen. Deze ontwikkeling gaat veel verschil maken en uiteindelijk zal dit ook samenvallen, alleen **weten we nog niet precies op welke manier"**, zegt presentator Bart-Jan Cune.
- "Het publiek in de fediverse heeft, in tegenstelling tot Twitter, veel meer het verantwoordelijkheidsgevoel om op een **positieve en constructieve** manier bij te dragen aan de community", vindt Remko den Boef.
- "In de fediverse zijn alle individuele servers van alle platformen aan elkaar verbonden. Hierdoor ben je **door iedereen vindbaar**: mensen van andere servers, platformen en zelfs gebruikers zonder account kunnen alles zien en lezen", vertelt Douwe Schmidt.



WAT ZIJN TOEKOMSTVERWACHTINGEN?

De fediverse en PubHubs



- Tot nu toe staan de **PubHubs los van de fediverse,** maar het zou volgens Geert-Jan Strengholt wel onderdeel van de fediverse kunnen worden, omdat het allebei **gelijke publieke waarden** heeft.
- NPO Innovatie en de VPRO gaan op 27 en 28 juni een **Hackaton 'Publiek Pionieren'** organiseren. Deze is gericht om **pilots met PubHubs te kickstarten**. Deze twee dagen gaan ze intensief aan de slag met het ontwikkelen van toepassingen voor de software van PubHubs, die nog volop **in ontwikkeling** is.
    - "Als je me nu zou vragen wat PubHubs is, dan kan ik je niet veel meer vertellen dat het een op Marix's gebaseerde chatapplicatie is. Dit is het **eerste prototype**", vertelt Geert-Jan Strengholt
- De VPRO ziet veel toepassingen voor publieke organisaties.

Geert-Jan Strengholt - VPRO

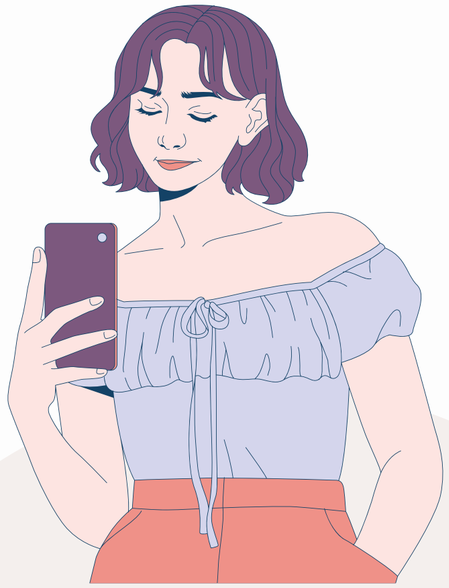
DE FEDIVERSE EN PUBHUBS

Handige link: PubHubs

De fediverse en GenZ

Nathalie de Jong, stagiaire bij NPO Innovatie, heeft zich naar aanloop van deze talk verdiept in de fediverse. Was jij al actief in de fediverse?

- "Nee, Mastodon heb ik geïnstalleerd omdat we daar vanuit NPO Innovatie onderzoek naar wilden doen. Dit is tot nu toe ook het enige decentrale platform dat ik gebruik. Ik heb uit nieuwsgierigheid aan een paar mede genZ'ers gevraagd of ze Mastodon kenden, maar dit was bij niemand het geval, wel kreeg ik enthousiaste reacties wanneer ze hoorden wat het is", Nathalie de Jong



Volgens Nathalie de Jong zou de fediverse zeker een interessante plek kunnen zijn voor genZ, maar: "je moet wel **de juiste manier vinden** om dit publiek daar naartoe te trekken. Wij zijn gewend om door de centrale media bediend te worden. Die **bediening** is in de fediverse niet of minder aanwezig."

- "De reden dat ze nog niet op deze platformen aanwezig zijn is denk ik grotendeels omdat de fediverse **nog niet echt bekend** is bij deze doelgroep. Daarnaast moet je eerst een **server (thuisbasis) kiezen** voordat verder kan. Dit zou een **obstakel** kunnen zijn", vertelt Nathalie de Jong.

Nathalie de Jong - Stagiaire NPO Innovatie

DE FEDIVERSE EN GEN Z

Aan de slag

Ga je mee experimenteren?



NPO Innovatie wil graag **meerdere experimenten doen** binnen Mastodon of andere fediverse netwerken en toepassingen (zie bijlagen).

Bij NPO Innovatie kan je een **verkenning of validatie indienen**. Hierbij dus een uitnodiging aan iedereen om met nieuwe ideeën en plannen te komen. Dit kan je **via de innovatiemedewerker** van jouw omroep doen.

NPO Innovatie wil **minimaal drie**, maar misschien nog wel meer projecten doen met dit soort platforms. "Probeer wel om iets **speciaals** te doen. Dus niet alleen een bot die artikelen doorpompt. Maar om ook de interactie op te zoeken." Geeft Dylan van Rijsbergen van NPO Innovatie als aanbeveling.

Dylan van Rijsbergen - NPO Innovatie

nederlandse publieke omroep

Kijk voor meer informatie op de website van NPO Innovatie

Klik hier

Bijlagen

Sprekers

01. Marleen Stikker - Waag
02. Douwe Schmidt - Gemeente Amsterdam
03. Hans Hoekstra - Newcom
04. Vincent Traag - CWTS, Leiden University
05. Remko den Boef - KRO-NCRV
06. Geert-Jan Strengholt - VPRO
07. Dylan van Rijsbergen - NPO



Decentrale alternatieven



Handige links: Thegoodcloud, Pixelfed, Castopod, Fediverse Party

MICROBLOGGING

CENTRAAL PLATFORM



DECENTRALE ALTERNATIEVEN

GNU SOCIAL

MISSKEY

MASTODON

PLEROMA

SOCIALE COMMUNICATIE

CENTRAAL PLATFORM



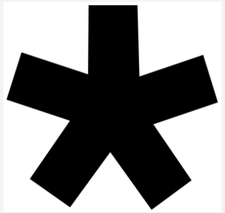
DECENTRALE ALTERNATIEVEN



FRIENDICA



SOCIALHOME



DIASPORA



HUBZILLA



FOTO DELEN

CENTRAAL PLATFORM



DECENTRALE ALTERNATIEVEN



PIXELFED

CHATTEN

CENTRAAL PLATFORM

DECENTRALE ALTERNATIEVEN

TELEGRAM

SIGNAL

SURESPOT

LET OP:
DEZE ALTERNATIEVEN ZIJN NIET DECENTRAAL, MAAR WEL VEILIGER OP GEBIED VAN PRIVACY.
TOT NU TOE IS ER NOG GEEN DECENTRAAL ALTERNATIEF VOOR WHATSAPP

VIDEO DELEN

CENTRAAL PLATFORM

DECENTRALE ALTERNATIEVEN

PEERTUBE

LBRY

MUZIEK DELEN

CENTRAAL PLATFORM

DECENTRALE ALTERNATIEVEN

FUNKWHALE

AUDIUS

BLOGGEN

CENTRAAL PLATFORM

Medium

DECENTRALE ALTERNATIEVEN

WRITEFREELY

Plume®

BESTANDEN

CENTRAAL PLATFORM



DECENTRALE ALTERNATIEVEN







EVENEMENTEN PLANNING

CENTRAAL PLATFORM

meetup

DECENTRALE ALTERNATIEVEN

Mobilizon
Together, we go further

(Getogether)

LINK AGGREGATIE EN DISCUSSIE

CENTRAAL PLATFORM

reddit

DECENTRALE ALTERNATIEVEN

LEMMY

PRISMO

GROEPSCHAT

CENTRAAL PLATFORM

slack

DECENTRALE ALTERNATIEVEN

ZULIP

matrix



VIDEOBELLEN

CENTRAAL PLATFORM

Zoom

DECENTRALE ALTERNATIEVEN

Jitsi Meet

BigBlueButton™

SAMENWERKINGSTOOLS

CENTRAAL PLATFORM

Google Docs

DECENTRALE ALTERNATIEVEN

etherpad

CryptPad